

Usmernenie k príprave na druhú vlnu pandémie ochorenia Covid-19 pre výkon terénnej sociálnej práce v rómskych komunitách

Úvod:

V súvislosti s nárastom počtu osôb s ochorením Covid-19, ako aj predpokladu príchodu druhej vlny Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len MPSVR SR) v spolupráci s Implementačnou agentúrou MPSVR SR (ďalej len IA MPSVR SR) a Ministerstvom vnútra SR nastavuje rovnakú mieru intervencie na úrovni monitorovania a šírenia osvedy ako aj informovanosti v obciach a mestách s rómskou komunitou, kde vykonávajú činnosť **pomáhajúce profesie** (TSP - terénni sociálni pracovníci, TP - terénni pracovníci, MOPS - miestne občianske poriadkové služby, KC - zamestnanci komunitných centier, AOZ - asistenti osvedy zdravia, koordinátori práce s rodinou a asistenti učiteľov). K riešeniu situácie spojenej s rizikom šírenia nákazy vírusom COVID-19 v rómskych komunitách prispieva MPSVR SR prostredníctvom svojich národných projektov:

1. NP - „Budovanie odborných kapacít na komunitnej úrovni“ (ďalej len „NP BOKKÚ“)
<https://bokku.gov.sk/o-projekte/zakladne-informacie/>
2. NP - „Podpora a zvyšovanie kvality terénnej sociálnej práce“ (NP TSP II).
<https://tsp.gov.sk/>

Implementačná agentúra MPSVR SR zodpovedná za realizáciu projektov, podniká všetky kroky k vyriešeniu a nastaveniu postupov v medziach aktuálnej situácie a zabezpečeniu bezpečnej implementácie projektov, ktoré realizujú práve mnohé mestá a obce s prítomnosťou rómskych komunít.

Prostredníctvom národných projektov a pracovnými činnosťami pomáhajúcich profesií sa v prostredí rómskych komunít vykonáva osvedy ako prevencia šírenia nákazy, monitoring osôb vracajúcich sa zo zahraničia, predovšetkým z krajín, kde sa vírusové ochorenie vyskytuje vo vysokých číslach, sociálne poradenstvo, sieťovanie pomoci a iné aktivity v zmysle zadefinovaných opatrení vydaných Splnomocnenkyňou vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity.

Oblasti opatrení

1. Vypracovanie metodických postupov v prípade krízovej situácie v súvislosti s nebezpečenstvom výskytu a šírenia ochorenia Covid-19 v rómskych komunitách.
2. Zabezpečenie osobných ochranných pracovných prostriedkov (OOPP) a zabezpečenie prístupu k pitnej vode
3. Informovanie, osvedy v preferovanom komunikačnom jazyku v komunite
4. Karanténa a bezpečnosť
5. Monitoring základných životných potrieb v rómskych komunitách
6. Nakladanie s odpadom
7. Práca s prílohami

1. Vypracovanie metodických postupov pre prípad krízovej situácie v súvislosti s nebezpečenstvom výskytu a šírenia ochorenia Covid-19 v rómskych komunitách.

Koordinátori pomáhajúcich projektov v rómskych komunitách v spolupráci s obcou, v ktorej prebiehajú národné projekty, identifikujú problémy a slabé stránky, ktoré vyplynuli z mimoriadnej situácie a prijatých postupov, pravidiel a opatrení počas I. vlny pandémie a zašlú ich na Odbor sociálnych služieb MPSVR SR. Odbor sociálnych služieb následne pripraví metodické postupy, ktoré budú slúžiť ako podklad a nástroj na zabezpečenie a zvládnutie operatívnej pomoci v rómskych komunitách pre prípad II. vlny pandémie ochorenia Covid-19 v SR.

Zástupcovia pomáhajúcich profesií vytvoria poradný tím pre obce a zabezpečia spoluprácu s ďalšími inštitúciami (UPSVR, Sociálna poisťovňa, okresné úrady, zdravotné poisťovne, pošta, poskytovatelia energií a vody a iné), aby bolo zabezpečené sieťovanie pomoci, komunikácia na pravidelnej báze a pomoc pri plnení opatrení obce, ktorá je *„povinná poskytnúť obyvateľovi obce nevyhnutnú okamžitú pomoc v jeho náhlej núdzi spôsobenej živelnou pohromou, haváriou alebo inou podobnou udalosťou, najmä zabezpečiť mu prístrešie, stravu alebo inú materiálnu pomoc.“* (v zmysle § 3 ods. 4 Zákona č. 369/1990 Z.z. O obecnom zriadení) a *„osobám nachádzajúcim sa na území obce“* v zmysle Zákona č. 42/1994 Z.z. O civilnej ochrane obyvateľstva §15 ods. f.)

Základné východiská sú spracované:

<https://bokku.gov.sk/cinnosti-pre-pracovnikov-v-kc-ndc-nssdr-odborny-garant-odborny-pracovnik-pracovnik-v-ramci-krizovych-opatreni/>
<https://www.minv.sk/?romske-komunity-uvod>

2. Zabezpečenie osobných ochranných pracovných prostriedkov (OOPP) a zabezpečenie prístupu k pitnej vode.

V zmysle ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci je povinnosťou zamestnávateľa (obce) zabezpečiť OOPP pre svojich zamestnancov z pomáhajúcich profesií. V prípade možností navrhujeme, aby samospráva vytvorila zásoby OOPP, ktoré budú slúžiť na prechodné pokrytie zvýšenej spotreby, alebo na prekrytie výpadku dostupnosti osobných ochranných pracovných prostriedkov na trhu. V aktuálnej epidemiologickej situácii je nevyhnutné pri výkone pomáhajúcej profesie dodržiavať všetky bezpečnostné opatrenia vyplývajúce z opatrení ÚVZ SR a usmernení hlavného hygienika.

Zástupcovia pomáhajúcich profesií vykonávajú monitorovanie základnej potreby, ako je prístup k pitnej vode, ktorú zabezpečí samospráva.

Kvalita dodávanej vody by nemala predstavovať potenciálne nebezpečenstvo pre ľudské zdravie. Protokol o vode a zdraví je medzinárodný právny mechanizmus pre prevenciu, kontrolu a zníženie ochorení pochádzajúcich z vody, ktorý nadobudol účinnosť v roku 2005. Cieľom protokolu je zabezpečiť všeobecný prístup k vode a sanitácii. Obsahuje aj ustanovenie o nediskriminácii. Najmä článok 5 hovorí o tom, že „spravodlivý prístup k vode, dostatočný z hľadiska množstva i kvality, sa musí zabezpečiť pre všetkých členov spoločnosti, najmä však pre tých, ktorí sú znevýhodnení, alebo pre sociálne slabšie skupiny alebo jednotlivcov. Ďalej sa uvádza, že je *„treba vykonávať preventívne opatrenia zamerané na predchádzanie epidémiám a lokálnym výskytom ochorení súvisiacich s vodou a na ochranu vodných zdrojov používaných ako zdroje pitnej vody, pretože tieto opatrenia riešia daný problém účinnejšie a môžu byť menej nákladné ako opatrenia zamerané na odstraňovanie už vzniknutých škôd.“*

Základné východiská sú spracované:

http://www.uvzsr.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=978:udske-pravo-na-pristup-knistej-vode-a-sanitacii&catid=86:pitna-voda&Itemid=92

Uznesenie vlády SR č. 113 z 15.3.2020

3. Informovanie a osвета v preferovanom komunikačnom jazyku v komunite

Existencia rizika vystavenia sa infekcii v bežnom živote je vysoká. Pomáhajúce profesie v interakcii s cieľovou skupinou budú posudzovať riziko nákazy, dovlečenia nákazy medzi obyvateľov rómskej komunity a aktuálne budú vyhodnocovať toto riziko. Najúčinnějšíou prevenciou pred nákazou bude neustále informovanie, nezľahčovanie problému ohľadom aktuálnej situácie a platných opatrení o možnom riziku nákazy a ochrane človeka pred nákazou vírusom Covid-19 prostredníctvom používania ochranných pomôcok (rúška, rukavice), dodržiavania 2m odstupe, zvýšenou hygienou a umývaním rúk.

Pomáhajúce profesie zabezpečia prístup k jasným a zrozumiteľným informáciám o víruse, riziku nakazenia a to v spolupráci s obcou v preferovanom komunikačnom jazyku v komunite.

Pomáhajúce profesie môžu vykonávať informovanie, mapovanie a osvetu okrem osobných stretnutí a sociálnou prácou v komunite alebo v teréne prostredníctvom ďalších primeraných metód ako sú (letáky, obecný rozhlas, telefonický rozhovor, megafón...).

Základné východiská sú spracované:

http://www.uvzsr.sk/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=250&Itemid=153

<https://bokku.gov.sk/cinnosti-pre-pracovnikov-v-kc-ndc-nssdr-odborny-garant-odborny-pracovnik-pracovnik-v-ramci-krizovych-opatreni/>

http://www.uvzsr.sk/docs/letaky/Ruska_navod_letak.pdf

http://www.uvzsr.sk/docs/letaky/Letak_fakty_o_rusku.pdf

<https://www.zdraveregiony.eu/kontakty-na-uvz-ruvz/>

4. Karanténa a bezpečnosť

Pomáhajúce profesie monitorujú obyvateľov rómskej komunity, ktorí plánujú vycestovať do rizikových krajín, a pri návrate zo zahraničia informujú obyvateľov komunity ohľadom dodržiavania opatrení, aby sa predišlo prípadnej nákaze. Aj keď človek neprejavuje známky choroby (nie je suspektný), doba, kedy sa môže prejavíť vírusové ochorenie je od 2 do 14 dní. Úlohou pomáhajúcich profesií bude upozorňovať cieľovú skupinu, aby boli opatrní, zodpovední voči rodine a okoliu, mali rešpekt aj keď sa vracajú z krajiny, ktorá je menej riziková a nie je potrebné byť povinne v 2-týždňovej karanténe.

Medzi možné prejavy vplyvu karantény na ľudí patria symptómy post-traumatického stresu, pocit zmätku a hnev. Faktory, ktoré negatívne vplyvajú na človeka počas sociálnej izolácie (karantény) sú hlavne dlhé trvanie karantény, osamelosť, strach z choroby, frustrácia, nuda, nedostatočné zásoby, nedostatok informácií, finančné straty a stigma. Pomoc pri prekonaní odlúčenia je možná prostredníctvom udržiavania telefonického, alebo internetového kontaktu.

Pomáhajúce profesie budú v rámci možností samosprávy, alebo projektov pomáhať so sprístupnením telekomunikačných prostriedkov za účelom prekonania vnútorného napätia a odlúčenia. Pomoc touto formou pomôže prekonať odlúčenie a napomôže pri prevencii rizikového správania napr. možného presunu suspektnej/potvrdenej Covid-19 osoby za vzdialenou rodinou.

Medzi základné ľudské potreby patrí pocit bezpečia a istoty. Je dôležité, aby pomáhajúce profesie venovali zvýšený dohľad a starostlivosť o deti a ľudí s telesným a /alebo mentálnym postihnutím, ktorí sú práve v takýchto krízových situáciách najrizikovejšími a najohrozenejšími skupinami.

Počas obdobia karantény sa potvrdil trend vzrastajúceho domáceho násillia na ženách a deťoch. MPSVR SR vykonáva opatrenia v čo najširšom rozsahu hlavne kvôli preverovaniu podnetov a vykonávaniu opatrení pre deti s určenou strednou a vysokou mierou ohrozenia. V prípade zisteného zanedbávania starostlivosti o deti pomáhajúce profesie nahlásia túto skutočnosť na telefónnu linku ústredia, ktorá je

zverejnená na stránke: https://www.upsvr.gov.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/opatrenia-na-zabezpecenie-ochrany-zivota-zdravia-a-vyvinu-dietata/bezplatna-telefonicka-linka-pre-nahlasenie-zneuzivania-socialneho-systemu-a-zanedbavania-starostlivosti-o-deti..html?page_id=157191

Každé takéto oznámenie doručené akýmkoľvek spôsobom orgánu SPODaSK sa preveruje aj v aktuálnej situácii <https://detstvobeznasilia.gov.sk/>

Tému násilia páchaného na ženách rieši **Koordináčno-metodické centrum** (KMC) pre rodovo podmienené a domáce násilie. Informácie sú k dispozícii na: <https://www.zastavmenasilie.gov.sk/>. KMC prevádzkuje aj **bezplatnú nonstop linku (0800 212 212) pre ženy zažívajúce násilie**. Národná linka pre ženy rozšírila možnosť komunikovať s poradkyňami prostredníctvom e-mailu. Úlohou pomáhajúcich profesií v teréne je intenzívne komunikovať prostredníctvom sociálnych sietí a propagovať dostupnosť tejto linky, ako aj tretím osobám, ktoré sa chcú poradiť, ako môžu obetiam domáceho násilia pomôcť. Ak napätie v rodine, alebo v komunite nedokáže zvládnuť pomáhajúca profesia, alebo miestna občianska poriadková služba, je nevyhnutné volať štátnu políciu.

V prípade ďalšej potreby pomoci, ktorá presahuje možnosti pomáhajúcich profesií odporúčame kontaktovať Úrad práce sociálnych vecí a rodiny v jeho územnej pôsobnosti, ktorý na základe vzniknutej situácie môže požiadať MPSVR o zriadenie **Centra sústredeného sociálneho zabezpečenia**, <https://www.mpsvr.sk/sk/informacie-media/aktuality/ministerstvo-zriadilo-centrum-sustredeneho-socialneho-zabezpecenia.html>, ktoré disponuje psychológmi, alebo sprostredkovať kontakt na linku psychologickej pomoci: <https://www.dusevnezdravie.sk/linka-dovery-je-spustena/> Sprostredkovanie tejto pomoci je pre ľudí, ktorí ťažko zvládajú aktuálnu situáciu spojenú s koronavírusovou pandémiou.

Nariadenie karantény, ako aj jej uvoľnenie vytvára zvýšený tlak na všetkých zúčastnených. Po návrate do „bežného života“, ktorý sa medzičasom mohol zmeniť, je potrebná intervencia pomáhajúcej profesie pre minimalizáciu stresových faktorov, ktoré by mohli spôsobiť negatívne zmeny v sociálnom správaní.

Základné východiská sú spracované:

<https://www.minv.sk/?romske-komunity-uvod>

https://www.upsvr.gov.sk/socialne-veci-a-rodina/socialno-pravna-ochrana-deti/opatrenia-na-zabezpecenie-ochrany-zivota-zdravia-a-vyvinu-dietata/bezplatna-telefonicka-linka-pre-nahlasenie-zneuzivania-socialneho-systemu-a-zanedbavania-starostlivosti-o-deti..html?page_id=157191

<https://detstvobeznasilia.gov.sk/>

<https://www.zastavmenasilie.gov.sk/>

http://www.uvzsr.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=4092:o-robi-ano-nerobi-vndomacej-izolacii&catid=250:koronavirus-2019-ncov&Itemid=153

<https://koronatemerel.sk/>

[http://www.uvzsr.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=4273:deti-ankarantena-
vnase-pandemie-covid-19&catid=250:koronavirus-2019-ncov&Itemid=153](http://www.uvzsr.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=4273:deti-ankarantena-
vnase-pandemie-covid-19&catid=250:koronavirus-2019-ncov&Itemid=153)
<https://ucimenadialku.sk/ro>

5. Monitoring základných životných potrieb v rómskych komunitách

Monitoring základných životných potrieb v rómskych komunitách prostredníctvom pomáhajúcich profesií je nevyhnutnou súčasťou práce pomáhajúcich profesií v obciach, v mestách s rómskou komunitou. Pomáhajúce profesie identifikujú ohrozených obyvateľov (seniori, rodiny s deťmi, ZŤP), ktorí nemajú možnosť pomôcť si sami a nemajú zabezpečené základné potreby pre život (strava, OOP, lieky a pod.) Práve im sa poskytne adresná pomoc a poradenstvo.

Hmotná núdza je stav, keď príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima a členovia domácnosti si nevedia, alebo nemôžu zabezpečiť, alebo zvýšiť príjem. Právne vzťahy pri poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi upravuje zákon č.417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi. Základné životné podmienky na účely tohto zákona sú jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie. Pre mnohých obyvateľov v rómskych komunitách sú niektoré základné druhy tovarov úplne nedostupné, ako napr. dostatok jedla vrátane dojčenskej stravy, hygienické potreby, plienky. Pomoc v hmotnej núdzi a osobitný príspevok poskytujú úrady práce, sociálnych vecí a rodiny. Jednorazovú dávku v hmotnej núdzi poskytujú obecné a mestské úrady. Pomáhajúce profesie pomáhajú v rámci metód sociálnej práce predchádzať zneužívaniu vyššie uvedených dávok, alebo inej sociálnej pomoci.

Pomáhajúce profesie pri zmierňovaní finančných dopadov počas koronavírusovej pandémie informujú cieľovú skupinu o možnostiach získania potravinovej pomoci, alebo humanitárnej pomoci v súvislosti s domácou, resp. celoplošnou karanténou. Pomáhajúce profesie v spolupráci s obcou dbajú, aby pomoc pri napĺňaní potrieb v rómskej komunite prichádzala cez oficiálnu distribúciu a zbierky. Nekoordinovaná pomoc môže zvýšiť napätie v rómskej komunite.

Základné východiská sú spracované:

<https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/>
<https://www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/humanitarna-pomoc/> <https://www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/osoby-tzp/>

6. Nakladanie s odpadom

Pre zabezpečenie bezinfekčného prostredia pomáhajúce profesie zabezpečujú potrebné informovanie obyvateľov o spôsobe nakladania s odpadom (jednorazové rúška, rukavice). Jedno z opatrení je požiadať obec o umiestnenie veľkokapacitného kontajnera a zabezpečenie pravidelného odvozu odpadu.

Základné východiská sú spracované:

http://www.uvzsr.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=4123:covid-19-stanovisko-k-iadosti-o-usbmernenie-pre-samospravy-pri-nakladani-s-komunalnym-odpadom&catid=250:koronavirus-2019-ncov&Itemid=153
<https://www.minv.sk/?romske-komunity-uvod>

7. Práca s prílohami

V prípade zhoršenia epidemiologickej situácie, alebo iného zvýšenia rizika šírenia nákazy Covid-19 v rómskej komunite je potrebné, aby pomáhajúca profesia v spolupráci so samosprávou vyplnila údaje v prílohách a zaslala na **Odbor krízového manažmentu a bezpečnosti** MPSVR SR na mailovú adresu: odbkrman@employment.gov.sk

Správa o zavedení opatrenia

V súvislosti so zhoršenou epidemiologickou situáciou alebo iným zvýšením rizika šírenia nákazy Covid-19 v rómskej komunite

Mesto/obec

Starosta/ka

Kontakt:

Základné informácie:

Názov projektu:

Počet zamestnancov v projekte:

Počet obyvateľov v rizikovej rómskej komunite:

Prijaté opatrenia	Prijaté od	Predpoklad ukončenia

V....., dňa:.....

Vypracoval:....., funkcia.....

Správa o mimoriadnej udalosti**Covid -19**

Obec:

Lokalita:

Základné informácie:

Počet obyvateľov v rizikovej rómskej komunite v.....je..... V obci sa realizuje projekt....., v ktorom je zamestnaných .....terénnych pracovníkov/terénnych sociálnych pracovníkov, komunitných sociálnych pracovníkov.

Popis krízovej situácie:

Starosta obce dnes.....telefonicky oznámil situáciu RÚVZ....., ktorá ďalej rieši situáciu v obci .....

Úloha:	Termín plnenia	Kontrola plnenia

Záver:

V....., dňa

Vypracovala:....., funkcia

<p>Pozitívny test na COVID-19</p>
--

Por.č. hlásenia:

Dátum a čas:....., k 18:00 hod

- a. Dátum a čas vzniku mimoriadnej udalosti:
- b. Miesto vzniku mimoriadnej udalosti:
- c. Popis mimoriadnej udalosti po zistení upresňujúcich a doplňujúcich údajov:

Správa z....., zo dňa.....

Pracovný výkon TSP/TP v KC v obci.....je nezmenený/zmenený.

Dnes prebehlo preventívne testovanie celej rómskej komunity, zamestnancov, ktorí boli v najbližšom kontakte s infikovanou osobou (opakované testovanie na potvrdenie negatívneho výsledku). Testovanie vykonala mobilná testovacia jednotka.....